

Overheidsparticipatie. Verwachtingen van bewoners.

Burgers nemen veel initiatieven. Het wordt óók van hen verwacht dat ze zich steeds meer inzetten voor hun eigen buurt. Ieder initiatief, of het nu van onderop ontstaat of niet, krijgt vroeg of laat te maken met gemeenten. Gemeenten sluiten aan bij wat er in de samenleving speelt en maken ruimte voor goede initiatieven. We spreken dan van overheidsparticipatie.

Dit panelonderzoek 'Overheidsparticipatie en bewonersinitiatieven' gaat over de veranderende verhoudingen tussen de gemeente en inwoners. We hebben aan panelleden in de provincie Groningen gevraagd hoe ze de overheidsparticipatie momenteel ervaren en wat zij daarin van de gemeenten verwachten. Bijvoorbeeld in de ondersteuning van de bewonersinitiatieven. Hoe de samenwerking er uit kan zien. Welke ruimte er aan inwoners geboden kan worden. Gemeenten krijgen hiermee een beter beeld wat Groningers verwachten van de samenwerking met gemeenten.

In totaal hebben 1595 (48%) leden van het Groninger panel hun mening hierover gegeven.

In het kort

- Bijna de helft van de panelleden kent één of meer bewonersinitiatieven
- 71% van de panelleden weet op dit moment niet of hun gemeente klaar is om meer aan bewoners over te laten.
- Eén op de zes panelleden merkt dat gemeenten bewoners stimuleren om initiatieven te nemen.
- Bijna 90% van de panelleden vindt dat gemeenten met bewoners moet samenwerken om initiatieven te realiseren
- De meeste panelleden verwachten dat de overheid samenwerkt en financiële steun biedt aan bewonersinitiatieven
- Bewoners verwachten niet altijd dezelfde ondersteuning voor de verschillende initiatieven

Bewonersinitiatieven in Groningen

We spreken van een bewonersinitiatief als het een niet-commerciële activiteit is, die wordt georganiseerd en/of uitgevoerd door een groep bewoners, die zich afspeelt in het publiek domein en die ten goede komt aan de samenleving (Boot et al. 2013).

Bewoners in Groningen zetten zich op velerlei manieren en terreinen in voor hun eigen buurt. 45% van de panelleden kent hiervan één of meerdere voorbeelden. Het zijn in de meeste gevallen initiatieven en activiteiten waar de gemeente, als eigenaar van de openbare ruimte en gebouwen, mee te maken heeft. We kunnen ze onderscheiden in 5 typen (Boot et al. 2013). In figuur 1 zijn per type een aantal voorbeelden genoemd.

Figuur 1: Typen bewonersinitiatieven

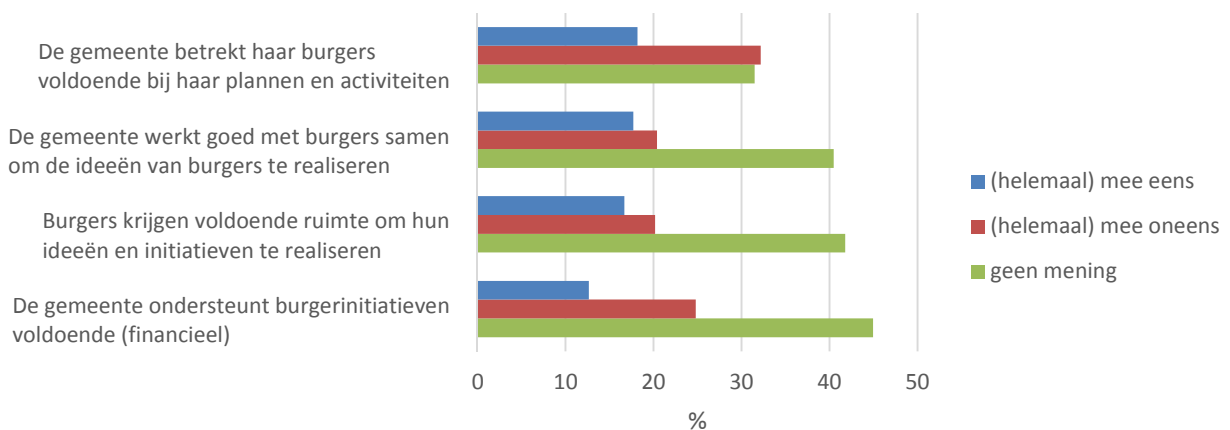
Gebruik & beheer van de openbare ruimte	Spelen & speelplekken	Gebruik & beheer van voorzieningen	Tijdelijk gebruik van lege gebouwen en terreinen	Evenementen, festivals & feestjes
<ul style="list-style-type: none">• voorbeelden• Groenvoorzieningen• Aanleg tuinen• Onderhoud natuur	<ul style="list-style-type: none">• voorbeelden• Aanleg speeltoestellen	<ul style="list-style-type: none">• voorbeelden• School• Zwembad• Dorpshuis	<ul style="list-style-type: none">• voorbeelden• Galerie in leegstaand pand	<ul style="list-style-type: none">• voorbeelden• Aardappelfeest• Buurtbbq met springkussen

Stimuleren van bewonersinitiatieven

Gemeenten kunnen op verschillende manieren ruimte maken voor bewonersinitiatieven. Om te achterhalen wat Groningers daarvan merken, is aan de panelleden gevraagd of hun gemeente klaar is om meer aan de bewoners over te laten. Bijna drie kwart van alle panelleden (71%) weet op dit moment niet of hun gemeente er klaar voor is om meer aan inwoners over te laten.

We hebben de panelleden een aantal stellingen voorgelegd over de mate waarin gemeenten initiatieven van bewoners stimuleren. Bijna één op de drie panelleden is het niet eens met de stelling dat de gemeente haar bewoners voldoende betreft bij de plannen en activiteiten. 13% van de panelleden is het ermee eens dat de gemeente de initiatieven voldoende (financieel) ondersteunt, maar 45% heeft er geen mening over (figuur 2).

Figuur 2: Samenspel gemeenten en bewoners

Groter beroep op eigen netwerk

De panelleden staan er positief tegenover – en ook pragmatisch - dat er meer eigen verantwoordelijkheid van de bewoners wordt gevraagd. Ongeveer één op de vijf merkt in de eigen directe omgeving dat er meer verantwoordelijkheid wordt genomen. Ruim één op de drie merkt dat overigens niet.

51%

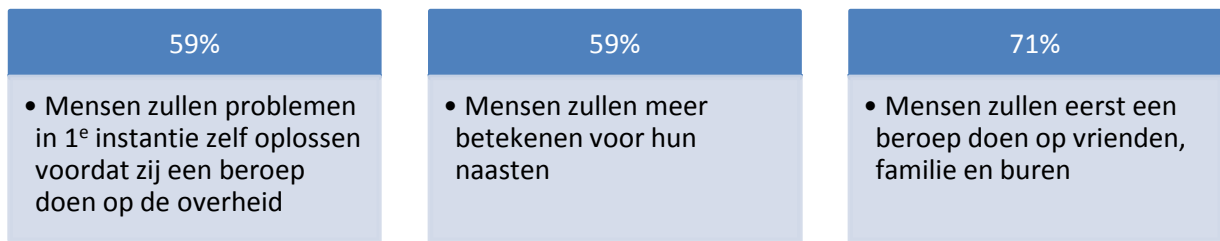
van de panelleden is van mening dat ‘het niet anders kan, dat het nodig is in deze tijd’

62%

van de panelleden is van mening dat het stimulerend werkt voor de burgers.

Voor bijna drie kwart van de panelleden betekent die eigen verantwoordelijkheid dat eerst een beroep gedaan wordt op vrienden, familie en burens. Mensen zullen meer voor hun naasten betekenen. Voor bijna 60% geldt dat mensen eerst problemen zelf oplossen voordat ze een beroep doen op de overheid (figuur 3).

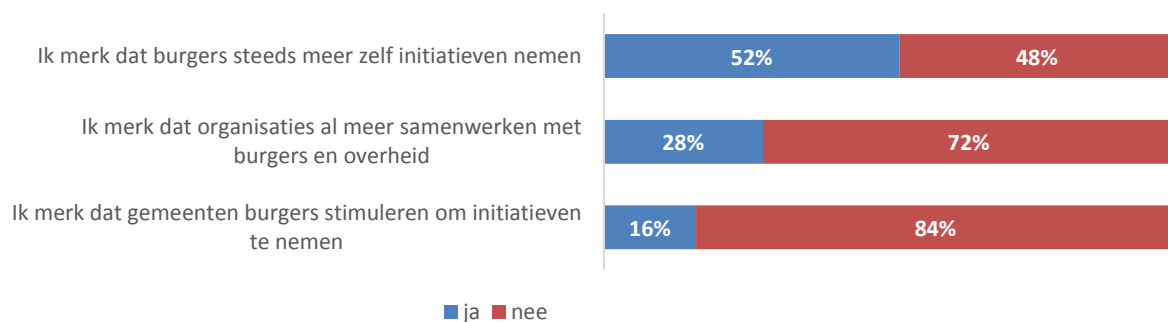
Figuur 3: Meer eigen verantwoordelijkheid...wat levert dat op?

Bewoners nemen steeds meer zelf initiatieven

Bewoners nemen steeds meer zelf initiatieven. Dit is ook wat de helft van de panelleden merkt in de eigen omgeving. Wat merken ze van de samenwerking van gemeenten en organisaties met bewoners? Eén op de zes panelleden merkt dat gemeenten bewoners stimuleren om initiatieven te nemen. 28% merkt dat organisaties samenwerken met gemeenten en bewoners (figuur 4).

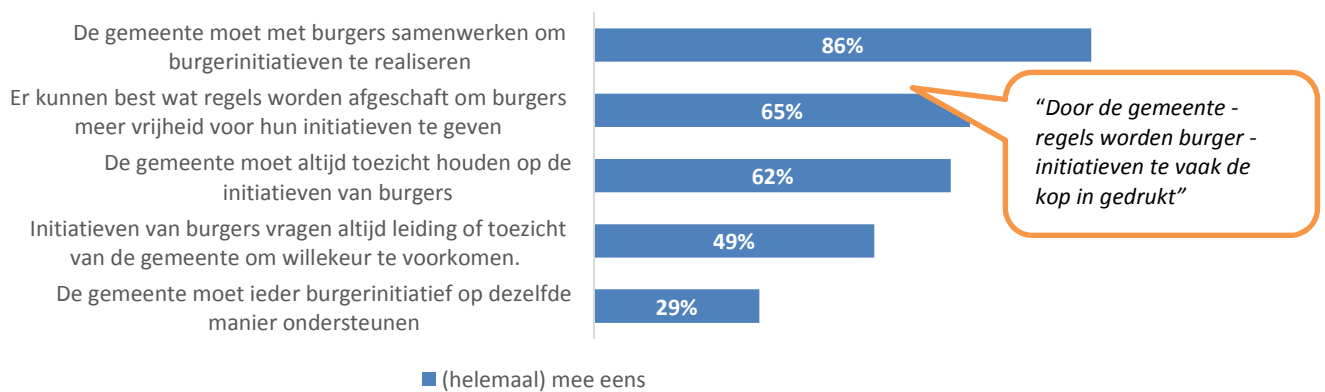
Figuur 4: Ik merk dat

Wat verwachten Groningers van de rol van de overheid?

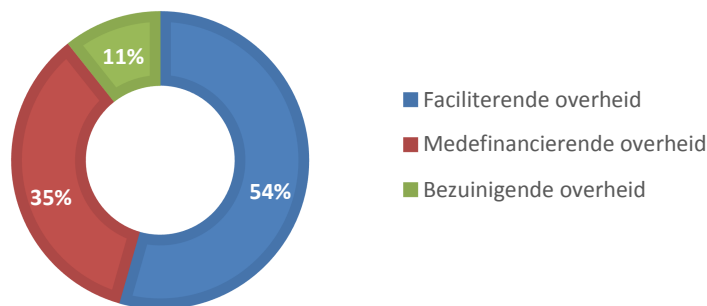
De samenleving verwacht een flexibele overheid die in overleg met betrokkenen wisselende rollen aanneemt op de verschillende domeinen (Smulders et al, 2015). Dit zien we ook in Groningen. Als het gaat om de regels en afspraken, dan vindt bijna 90% van de panelleden dat gemeenten met bewoners moeten samenwerken om initiatieven te realiseren. Ruim 60% van de panelleden is het eens met de stelling dat er best wat regels afgeschaft kunnen worden. Maar het lijkt er ook op dat gemeenten nog niet te snel moeten willen loslaten: er wordt expliciet om een toezichhoudende rol van de overheid gevraagd. En op dit punt is ook bijna 30% het erover eens dat de gemeente ieder initiatief op dezelfde manier moet ondersteunen (figuur 5)

Figuur 5: Samenwerken en ondersteunen

Wanneer het gaat om de besteding van geld en middelen, dan verwachten de meeste panelleden dat de overheid financiële steun biedt aan bewonersinitiatieven en met hen samenwerkt. Bijna 90% is het erover eens, dat de overheid als enige financier inmiddels achterhaald is (figuur 6). Zij verkiezen een overheid die partner is naast de burgers en andere partijen.

Figuur 6: Verwachting van de rol van de overheid als het gaat om geld en middelen (N= 1595)

(Verschillende) ondersteuning bij initiatieven.

Veel van de ideeën of initiatieven van bewoners komen op een gegeven moment bij de gemeente terecht, bijvoorbeeld omdat het grond van de gemeente betreft of omdat niet duidelijk is of iets wel of niet mag. Om te weten welke ondersteuning Groningers van de gemeente verwachten is aan panelleden gevraagd welke hulp er nodig is en hoe de gemeente die hulp het beste kan bieden. Dit aan de hand van de volgende drie voorbeelden: het starten van een buurtmoestuin in de wijk, het organiseren van dorpsactiviteiten in een leegstaand winkelpand en het maken van een speelplek voor kinderen in de wijk.

Of het nu gaat om een moestuin, een leegstaand pand of een speelvoorziening, Groningers verwachten samenwerking met en ondersteuning van de gemeente. Een klein deel van de panelleden vindt dat de gemeente alles aan bewoners over kan laten, of dat de gemeente de plannen uitvoert die door bewoners worden aangeleverd.

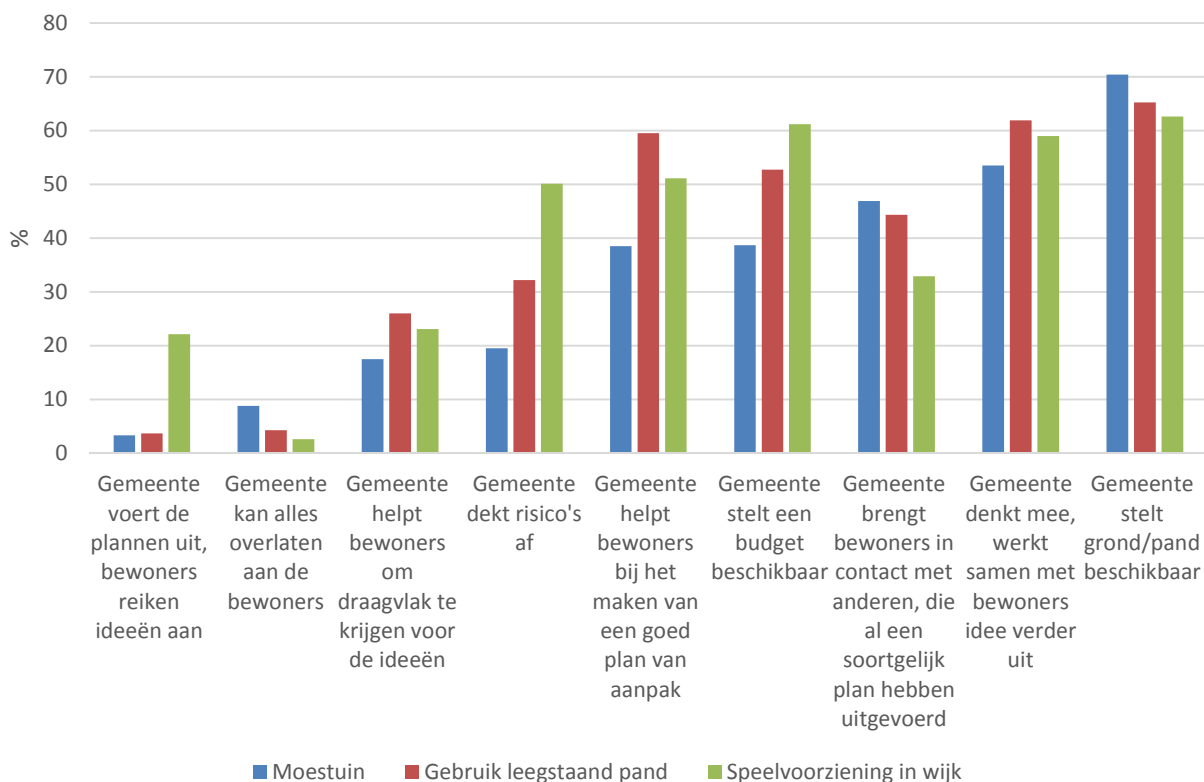
Voor de verschillende initiatieven verwachten de Groningers niet altijd (in) dezelfde (mate) ondersteuning. Zo zien we bijvoorbeeld grote verschillen in de gewenste ondersteuning als het gaat om het afdekken van risico's door de gemeente en het beschikbaar stellen van een budget. Voor een

speelvoorziening wil 50% van de panelleden dat de gemeente de risico's afdekt, voor een moestuin 20%. Voor een speelvoorziening wil 61% van de panelleden dat de gemeente een budget beschikbaar stelt, voor een moestuin 39%.

Panelleden hechten bij initiatieven met gebruik van leegstaande panden verhoudingsgewijs grotere waarde aan de gemeente als het gaat om het helpen bij een goed plan van aanpak en het verder uitwerken van het idee (60%), dan bij de andere initiatieven (zie figuur 7).

In alle drie de gevallen betreft het initiatieven of activiteiten waarbij de gemeente eigenaar is van de openbare ruimte. Meer dan 60% van de panelleden geeft waarschijnlijk om die reden het door de gemeente ter beschikking stellen van grond of pand de hoogste prioriteit.

Figuur 7: Gewenste vormen van ondersteuning bij initiatieven

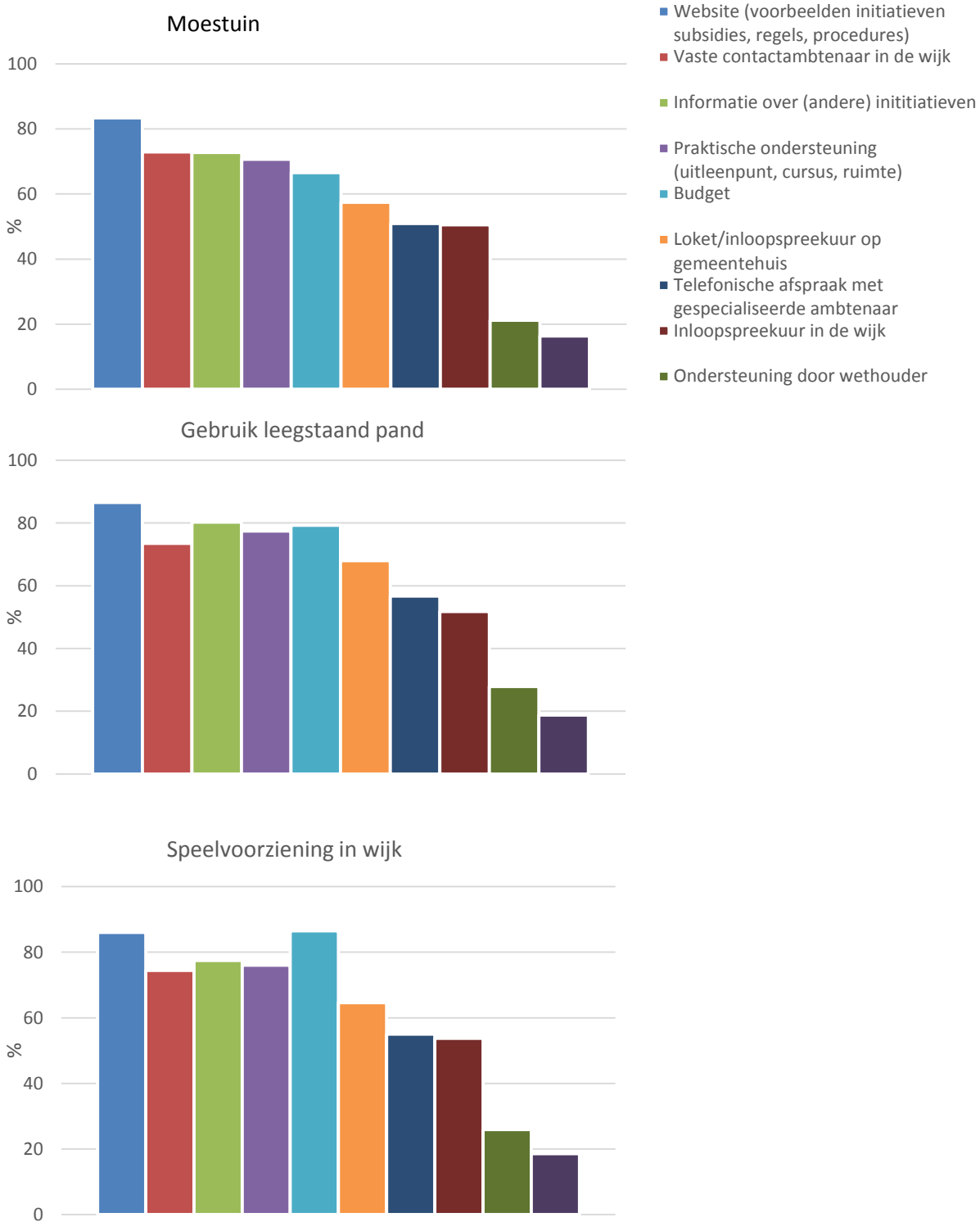
Tenslotte is nog aan de panelleden gevraagd hoe de gemeente de ondersteuning het beste kan bieden. Dit ook weer aan de hand van de drie voorbeelden: het starten van een buurtmoestuin in de wijk, het organiseren van dorpsactiviteiten in een leegstaand winkelpand en het maken van een speelplek voor kinderen in de wijk.

De drie initiatieven hebben gemeenschappelijk dat de gewenste ondersteuning van de gemeente zich toespit op:

- het ontsluiten van praktische informatie (regels, subsidies) via een website (ruim 80%)
- een vaste contactambtenaar in de wijk (ruim 70%)
- het ontsluiten van informatie over (andere) initiatieven (ruim 70%)
- praktische ondersteuning (ruim 70%)
- beschikbaar stellen van een budget (ruim 65% tot bijna 80%)
- loket of inloopspreekuur in gemeentehuis (ruim 65%)

Maar ook hier verschillen de drie initiatieven onderling van elkaar (zie figuur 8). Voor initiatieven die speelvoorzieningen voor kinderen willen maken, vinden de panelleden dat naast ‘het ontsluiten van praktische informatie via een website (regels, procedures)’, ‘het beschikbaar stellen van een budget’ even belangrijk is (86% van de panelleden).

Figuur 8: Vormen van ondersteuning per initiatief

Samenvattend

Het is duidelijk dat de meeste Groningers voor de verandering willen gaan - zo ontstaan ook al veel bewonersinitiatieven – maar ze verwachten daarbij van de gemeente financiële steun en samenwerking om bewonersinitiatieven te realiseren. Het lijkt er ook op dat gemeenten nog niet te snel moeten willen loslaten en alles aan bewoners over laten. Er is maar een klein deel van de panelleden (minder dan 10%) dat vindt dat de gemeente alles aan bewoners over kan laten.

De gemeente kan volgens de panelleden de bewonersinitiatieven het beste ondersteunen door: de praktische informatie (regels, subsidies) te ontsluiten via een website, vaste contactambtenaren in de wijk te hebben, informatie over (andere) initiatieven te delen en praktische ondersteuning te bieden. Maar ze verwachten daarnaast vooral flexibiliteit van de gemeente. Een gemeente die samen optrekt met bewoners, die aanvult, stimuleert en wisselende rollen aanneemt op de verschillende domeinen.

Vragen?

Hebt u vragen over bovenstaande uitkomsten of over het Groninger Panel? Neem dan contact op met onderzoeker Marja Janssens: m.janssens@sociaalplanbureau groningen.nl, 06-12 747 828

We danken alle leden van het Groninger Panel die hebben meegewerkt aan dit onderzoek.

Gebruikte literatuur

Boot, C., et al (2013). Regel die burgerinitiatieven, Ministerie van BZK, Den Haag

Smulders, M. et al. (2015) Samenwerking in transitie: veerkrachtige overheid gevraagd. PON, Tilburg

Steen, van der M. et al. (2014) Leren door doen. Overheidsparticipatie in een energieke samenleving. NSOB, Den Haag